

ȘCOALA NOUĂ

Revista pedagogică a corpului didactic primar din jud. Bihor.
Organul oficial al Revizoratului școlar din ORADEA-MARE.

Inserțiuni și relame se publică după
tarif. Manus rizele nu se înapoiază.

Apare la 1 și 15 a lunii.

Director: Gh. Tulbure.

Abonament:

Pe an Lei 80
Pe 1/2 an Lei 40
Redacția și Administrația la biroul
Revizoratului.

Istoria școalelor din Bihor.

— Indrumări pentru dascăli. —

Este cartea, care ne lipsește și a cărei importanță și necesitate am relevat-o într'un articol premergător. Spuneam, că una din datorile actualei generații de învățători este să lase urmașilor un tablou istoric al luptelor și al jertfelor, prin care s'au înfiripat și s'au menținut școalele românești ale acestui colț de pământ, din vremile trecute și până la realizarea unirii neamului.

Și încheiam cu apelul, că fiecare dascăl să pună mâna pe penă și să scrie monografia istorică a școalei din satul său.

Pentruca opera, de care ne apucăm să fie o lucrare sistematică și serioasă, iar materialul ce o formează să fie selecționat și bine ordonat, voi da acum câteva îndrumări speciale, menite să slujească de orientare și îndreptar pentru toți.

Culegerea materialului, este primul pas ce trebuie făcut. Materialul pentru alcătuirea monografiei dascălul harnic și inteligent îl va culege din toate izvoarele, ce-i stau la îndemână. Acestea sunt a) *arhiva comunală*, care se află la secretariat și'n care se pot găsi acte, documente sau contracte ca privire la zidirea școalei. b) *Eventuala monografie a comunei*, întrucât ea ar fi scrisă sau tipărită de cineva. c) *Preotul satului*, care cunoaște trecutul școalei sau știe să dea cel puțin indicii privitoare la situația ei de pe timpul păstoririi sale. d) *Cărțile din străună*, pe pereții cărora adeseori se găsesc însemnări foarte prețioase din trecutul bisericesc și cultural al satului, simple și adesea naive notițe istorice

încrestate de cantorii cei vechi. e) *Tradiția satului*, mai bine zis, amintirile bătrânilor din sat, cari au fost martiri la anumite scene și întâmplări din trecutul școalei, au cunoscut chiar pe învățătorii de mult dispăruți sau ar putea să dea relații asupra lor după auzite. La acestea s'ar adauge *arhiva Consistoarelor* (de amândouă confesiunile) *din Oradea-Mare*, unde în multe cazuri se găsesc, de sigur, date și acte de interes, pe care, în conțelegere cu protopopul și cu preotul, orice dascăl și-le poate procura în copie, pe baza registrelor. La consistorul dieceziei gr. or, știm cu siguranță, că se găsesc date și urme vechi cu privire la școale.

Înainte cu vre-o 15—18 ani vicarul de atunci a dat o circulară, în care fiecare preot era îndatorat să scrie istoricul parohiei sale. Multe din aceste monografii bisericești au fost scrise și înaintate, ele se păstrează grămadă în arhiva Consistorului. Aproape toate aceste lucrări conțin și date cu privire la trecutul școalei, care era, — după cum știm, — aproape în toate comunele „fiica bisericii“, având caracter confesional. Foarte probabil, că o parte din aceste lucrări sunt și azi neisprăvite pe la preoți sau prin arhivele protopopilor noștri. Învățătorii vor știrici deci pretutindeni pentru a da de urma acestor izvoare scrise.

Alegerea și utilizarea izvoarelor se va face cu grijă și cu simț de critică, evitându-se orice exagerări și inexactități. Tot ce se pune pe hârtie să fie scurt, concis, controlat și do-

cumentat. Altfel nu are valoare istorică și culturală,

* * *

Materialul adunat se va clasa după natura lui, în mai multe capitole.

Primul capitol va fi al zidirii localului de școală. Data istorică, de când există școală în sat, se va nota exact în bază de documente. Intrucât dovezile scrise ar lipsi, se va nota data aproximativă, deceniul și secolul înființării ei. Tot aici se vor arăta fazele prin care a trecut localul, schimbările de loc și caracter, pe care a avut să le sufere. Se vor aminti special meritele preoților și sacrificiile țaranilor, care au depus stăruințe pentru școală.

Capitolul al doilea va cuprinde numele și seria dascălilor, care se știu din acte și de care-și aduc bătrânii aminte, că au funcționat la școală. Lângă numele fiecărui învățător se va trece calificarea ce avea, anii câți a stat la post, de unde a venit și unde s'a dus (dacă n'a răposat în comună) și ce fel de dascăl era, după datele școlare și după amintirile ce a lăsat între săteni. Se va releva care dascăl și-a câștigat merite speciale pentru bunăstarea și înflorirea comunei. În definitiv învățătorul — autor va erua și va zugrăvi tot ce prezintă interes și tot ce poate spune bine și frumos despre antecesorii săi în apostolat.

Al treilea capitol va cuprinde manualele didactice, care se întrebuițau în trecutul îndepărtat și mai apropiat, în școală. Este un capitol foarte interesant acesta, pentru că din el se va oglindi intrucâtva starea culturală și nivelul didactic, la care se afla școala în diferitele ei faze de dezvoltare și progres.

Capitolul al patrulea va vorbi de frecvența școlară, de măsura în care a contribuit ea la risipirea analfabetismului, arătând cât e procentul neștuiturilor de carte astăzi și câți copii din sat au urmat la școale mai înalte, ieșind oameni învățați (preoți, învă., profesori, avocați etc.)

În paginile următoare se va vorbi pe scurt despre inspecții școlare, cine le făcea în trecut și cum; se vor aminti apoi eforturile depuse pentru susținerea școlii românești în lupta cu regimul trecut, care tindea la desființarea caracterului ei național

Învățătorii mai bătrâni, ajugând la epoca

lor vor scrie și despre sine, arătând pe scurt manualele folosite și activitatea depusă în școală și pe terenul extrașcolar.

Momentele principale din monografie sunt deci: 1. de când există școală în comună 2. câți învățători a avut până azi 3. care câți ani a servit și cu ce rezultate culturale.

De acestea să se țină socoteală deosebită, ele formând scheletul monografiei.

Aranjată în felul acesta și povestită clar și concentrat lucrarea nu prezintă nici o dificultate și sper că fiecare dascăl din județul meu va avea tot zelul și toată ambiția nobilă, care se cere la alcătuirea acestei lucrări. Fac deci chestiune de datorie și de onoare pentru toți. Convins, că ne împlinim o mare datorie morală, angajez prin aceasta pe fiecare dascăl român din Bihor să se apuce de lucru, să-și culeagă în lunile de vacanță toate datele necesare și până la 1 Octombrie să aștearnă pe hârtie o scurtă monografie a școlii sale, potrivit îndrumărilor generale de mai sus. Toate lucrările ni-se vor manua personal, iar nu prin postă.

Pentru alte informații și sfaturi sunt la dispoziția tuturora.

Gh. Tulbure.

Cele două vieți.

Nu e vorba de viața pământească și de cea de apoi, ci numai de cea dintâiu. Căci dacă privim cu băgare de seamă viața noastră de pe pământ, putem prinde adevărul, că sunt două feluri de a trăi: o viață de împrumut și o viață original-personală. Prea puțini sunt indivizii cari trăesc viața lor, majoritatea împrumutând din marele curent al lumii: haîne, apucături, obiceiuri, credințe, sentimente, întristarea ca și veselia, răutatea ca și ura, până și modul de a gândi. Ca oile în turmă năvălim să ne îmbrăcăm cu ce ne-au trimis streinii, să încălțăm ghetetele ascuțite, să ne lungim sau să ne scurtăm rochia, să purtăm haina pe talie sau lăbărțată, să fim cu un cuvânt la fel cu lumea; și într'o zi toată lumea e îmbrăcată la fel, după gustul fiecăruia, care nu are dreptul la existență. Iată viața de oae! Indiferent de unde a pornit curentul, el târește pe cei slabi, le crează cerințe noi și multe și apoi nevoia de bani, bani cu orice preț.

Se joacă o piesă, se ține o conferință, se face o șezătoare, ziarele au menirea să-și dea întâiu părerea; dela ele, cari au dat tonul, pornește curentul. Lumea începe și ea să critice, adică să repete ecoul curentului. Mulți scriitori dibaci, înțelegători ai spiritului de oae, au avut grijă să pornească întâiu curentul în favoarea operii lor. Reclama și-a făcut efectul, așa că opera poate să apară.

Nu există părere personală, căci ea cere răbdare, cere efortare personală, cere spirit de dreptate. Lumea

merge însă spre cea mai mică efortare: e mult mai ușor să iai păreri de-a gata, decât să ți le faci tu singur. Critică de oare, de împrumut!

Ne ducem la biserică, fiindcă se cade, fiindcă se duce tot satul; ne facem cruce când își fac toți, dar nu fiindcă un sentiment adânc, original, personal, o convingere ne-ar îndemna să mergem să ne închinăm. Credință de împrumut, ca și hainele de modă!

Plângem durerile lumii cu lacrimi de imitație, nu din isvorul adânc al inimei, pentru că îndată să ne bucurăm de bucuria altuia, căci așa se cade! Suntem buni de ochii lumii; miloși și darnici pentru că lumea o cere, iar nu pentru că un sentiment adânc ne dă ghies.

Cu un cuvânt, în mai toate manifestările vieții noastre, totul este de împrumut. Presupunem chiar că aceste manifestări sunt folositoare societății; presupunem că curentele societății sunt sănătoase și că nu avem decât să ne lăsăm purtați de ele. Să înțelegem însă că acest fel de a trăi este fără rădăcini adânci, fără bază sufletească și care degenerază totdeauna într'un mecanism perfect, dar sărac. Viața mecanică pe care o trăim, această spoială de împrumut, mai aduce încă un rău după sine: lenea tot mai mare, lipsa de efortare, care am arătat de atâtea ori că este condiția de căpetenie pentru sporirea sufletului în lume. Norocul lumii este că se mai găsesc și oameni cari trăesc o viață personală, originală și mai sporesc prin această isvoarele sufletului.

E drept iarăși că sunt și de aceia cari trăesc prea original, atât de personal, încât personalitatea lor se transformă într'un fel de încăpățănare de măgar. D-l Iorga o spus cândva: „Nu fii sociabil ca oarea, nici original ca măgarul“! Din nenorocire însă lumea se poate reduce numai la oi și la măgari, în înțelesul D-lui Iorga. Iar păstorii apar ici colo și sunt în primejdie să fie de răsul oilor, sau să primească lovitura măgarului.

Școala nouă, dacă voește să crească în importanță și să aducă servicii reale neamului acestuia și omenirii, trebuie să se străduiască a ne da oameni, cari vor și să trăiască o viață adâncă, o viață intern-sufletească, iar nu o viață de maimuță, de suprafață.

Mi-a fost dat să văd copilași, veniți să concureze pentru un loc în școala normală, recitând ca niște mașini pagini neînțelese, *netrăite*, sau fraze întipărite în mod pasiv de către vreun harnic învățător. Acesta nu este decât drumul nenorocit spre viața de împrumut și nu poate fi criminal mai mare de cât învățătorul inconștient care omoară în copil viața adevărată, de hătărul vieții de suprafață. Este ca și când un drumeț însetoșat, după ce s'a adăpat, astupă isvorul curat și limpede. Căci admitând cazul cel mai fericit că un copil cu porniri adânci și bogate cade pe mâna unui dascăl nepriceput. La examen dascălul se va lăuda cu micul învățat, care știe pe din afară câte în lună și în stele, dar pe care le-a primit de-a gata din carte sau de la dascăl. O oare mai mult, să-i zicem oare învățată, dar totuși cu apucături de turmă.

Și tocmai în această parte stă slăbiciunea și a învățătorului și a copilului. Este numai o iluzie de harnicie; copilul merge la masă pusă, iar dascălul pune pe masă mâncăruri gătite de alții. Amândoi, și dascăl și copil se supun unei legi fatale nu numai omenirii, dar întregului univers: legea celei mai mici efortări.

Iar dacă îi arăți calea greșită, dascălul îți surâde victorios și îți spune că copilul ca să învețe, chiar cece a făcut altul, muncește, deci face efortare. Numai că munca această nu este decât ocolirea muncii adevărate;

este o aleregătură, caracterizată foarte bine de filozofia Românilor: leneșul mai mult aleargă.

Să se înțeleagă dar că neamul acesta cere dela școala nouă, oameni cu viață nouă, capabili de efortare personală și deci producători de suflet. Avem nevoie de suflet nou și mult ca să fim un neam mare și puternic. Școala cu dascăli papagali și leneși, cari dau lecția din carte de colo până colo, sau cari pun pe copii să încremenească în bănci ascultând supuși pe *domnul*, această școală nu ne va da decât oameni-oi, superficialitate și nulitate, dar îmbătați de știința lor și umflați de pretenții. Școala aceasta produce nulitățile sociale de care biată noastră țară este plină. Și ar fi vai de ea dacă norocul nu ne-ar mai da și personalități adânci.

S'a putut prevedea concluzia la care voiam să ajungem: *școala activă*. În toate țările, cari au înțeles că răul un poate fi săpat decât de la rădăcină, se străduiesc oamenii conducători nu să aducă legi de îndreptare, ci să facă școlile vieții adevărate. Școala nouă, școala activă este menită să ne dea nu omul cu capul cu calendar și cu voință după curent, ci omul de acțiune *care a trăit școala nu a învățat-o*. Dar pentru a face școala activă, avem nevoie de învățători, cari ei însăși trăesc viața adevărată, cari *predau* și cari *trăesc* ora de curs. Și o trăesc împreună cu elevii, pe care îi deprinde o trăi adevărată viață. Această este școala energiei și cine nu-și înțelege menirea sa este un meseriaș; cine o înțelege este un artist.

Într'adevăr și se cere artă ca să fii educator; și ajunge numai meseria ca să fii învățător.

Luther a înțeles unde zace cheia regenerării neamului omenesc și de aceea a făcut acel memorabil apel pentru școală. Trebuie să înțelegem și noi ce ne lipsește, să vedem că țara e inundată de nule pe care școala ni le varsă în fiecare an.

Dacă vrem viață nouă, viață adevărată, regeneratoare de neam, ne trebuie școală nouă și dascăli noi. Fiecare dascăl e nou, nu în cât i-a dat școala de pregătire ci în câtă dragoste, convingere și viață produce în școala sa.

George Bota
Directorul șc. normale.

Administrația Școlară și promovarea elevilor.

Dacă după felul cum se prezintă gospodăria unui muncitor cu brațele și după impresia ce-ți face la prima privire apartamentele locuinței cutărei gospodine, observatorul nepreocupat își poate face o icoană relativ destul de clară despre vrednicia celui chemat a le conduce; — apoi nu mai puțin adevărat e și aceea că după felul cum se prezintă cutărea școlară și după impresia ce o lasă asupra privitorului la prima vedere, se poate judeca în mare parte și vrednicia învățătorului.

În rolul ce ni-s'a dat în organismul înștrucției publice a patriei noastre, dacă avem dreptul și datorința de a stabili vrednicile și a scoate la lumină valorile, avem fără îndoială același drept și aceeași datorință de a fixa și părțile rele și a căuta ca acelea să se îndrepte. Suntem bucuroși a constata că n'avem motive de a atribui unor scăderi un colorit general, pentru că de aceasta suntem absolvați prin însuși felul cum marea majoritate a corpului didactic și știe face

datorința. Faptul însă că se ivesc cazuri, nu tocmai rare, unde se pot constata unele sau altele scăderi, aflăm că e necesar, e interes obștesc ale semnala nu numai verbal în anumite cazuri date ci și pe aceasta cale. Ba ne vine a crede ca e chiar mai de recomandat ale semnala pe calea publicității, pentru că răul neexistând numai într'un loc prin contact personal și direct nici nu s'ar putea îndrepta decât într'un timp prea îndelungat; iar interesul obștesc reclamă ca atari scăderi să fie delăturate în cel mai scurt timp posibil, pentru că ele stângenesc învățământul public în mersul său. Procedând însă astfel avem firmă convingere, că toți cei ce-și privesc chemarea cu oarecare seriozitate dacă numai nu s'a stins din sufletul loc orice schintee de iubire de patrie și neam vor căuta a și îndrepta toate scăderile fără înboldiri nemijlocite.

Din aceste motive vom căta a ne ocupa de data aceasta cu acele scăderi de ordin școlar intern cari se refer la *administrația școlară* și la *promovarea elevilor*. Aceasta pentru că e știut ca dela felul cum se conduc agendele administrative școlare și dela modul cum se promovează elevii atarnă în mare parte ajungerea *scopului general* care culminează în datoria ce trebuie să o aibă fiecare învățător de a da patriei cetățeni și ostași luminați; precum și atingerea *scopului special* de a pregăti fericirea individului, a fiecărui elev în parte.

Oprindu-ne dar la *administrația școlară*, înțelegem sub această numire felul cum se conduc diferitele registre școlare impuse prin regulamentele în vigoare. Fără îndoială că regulamentele prin cari li-se demandă fiecărui învățător a conduce anumite registre sunt rezultatul unor experiențe și necesități a căror discutare o aflăm de prisos. Importanța registrelor școlare este azi atât de recunoscută încât aceste registre, prin felul cum sunt conduse, au darul de a servi organelor de control cea mai prețioasă scrisoare de recomandare față de învățătorul respectivei școale. Registrele școlare au darul de a dovedi cum cutare învățător știe să respecte ordinațiunile mai înalte, cum cunoaște individualitatea singuraticilor săi elevi cum urmărește progresul lor și cum să îngrijește de viitorul lor. Dacă dela elevul său învățătorul așteaptă punctualitate, ordine, disciplină, respectul cuvântului dat etc. atunci mai întâi trebuie să caute însuși să fie pentru ei întru toate un exemplu demn de imitat. Ca un asemenea exemplu poate servi învățătorul și prin conducerea corectă a registrelor școlare. Elevii cari vor observa că învățătorul lor e în tot momentul în clar cu cele întâmplare sau preiucrate, că are cunoștință despre toate absențiile sau conduita lor etc. își vor forma fără îndoială convingerea că învățătorul lor este un om corect, punctual și conștiu de datorințele sale și așa stând chestiunea vor căuta și ei a-l urmări și imita în toate acțiunile lor. Că până aci în multe cazuri administrația școlară n'a fost împăr-

tașită de atențiunea cuvenită o probează faptul, că sunt nenumărate cazurile când foștii discipoli ai școlilor primare nu sunt în stare să-și câștige certificatul legal despre frecventarea și absolvirea cutărei clase din motivul că învățătorul său sau n'a condus registrele cum se cuvine, sau la finea anului le va fi aruncat undeva la o parte și s'au nimicit. Din această cauză bietul om trebuie să alerge mult și să obosească din greu până poate ajunge ca prin un nou examen să poată obține certificatul fără care nu se poate feri. Superficialitatea în conducerea registrelor și peste tot în administrația școlară o mai probează și faptul că în nouile imprimare de procese verbale ce sunt a se lua cu ocaziunea inspecțiilor școlare, s'a acordat un capitol separat acestei administrații. Reese dar că școală bună și învăță or adevărat poate fi numai acolo unde și această parte administrativă este în perfectă ordine.

Trecând la felul cum se practică în multe școale operațiunea de promovare a elevilor dintr'o clasă în alta, trebuie să constatăm cu multă durere că în aceasta privință încă se poate observa de multe ori o mare lipsă de conștiință. Cu abandonarea desăvârșită a interesului individual al singuraticilor elevi ca și a interesului general se observă de multe ori o vădită pornire spre ușurarea situației învățătorului prin menținerea unui număr cât mai redus de clase.

Nu mai așa putem înțelege că în unele părți sunt corbi albi acele școli cari se aibă clasele V. și VI. și destul de puține acele unde se află, cl. III și IV. Și apoi câte cazuri sunt și de acelea unde deși să afirmă că sunt, totuși în cele din urmă trebuie să faci trista constatare că ele există numai cu numele sau pe hârtie. Și atari constatări sunt cu atât mai dureroase cu cât ele să fac uneori la atari școli ai căror învățători funcționează de 10—20 ani în aceeași comună. Va să zică există oameni cari tractează școala nu ca pe o instituție publică care servește un interes obștesc ci ca pe o particulară — promovarea elevilor nu o face așa cum cer interesele individului și prin acesta și ale statului ci precum cere interesul și gustul lor particular; sunt oameni cari pe cât sunt de aprigi în eluptarea *drepturilor* și de *punctuali* în primirea *favorurilor* ce urmează din aceste, pe atât sunt de nepăsători când e vorba de împlinirea *datorințelor*. Și ce e mai curios că pe lângă toate admonierile îi vezi stăruind cu încăpăținare în procedura lor deși ar putea ști că *factorul* care știe acorda *drepturi* și *favoruri* știe să dicteze și anumite *sanțiuni* atunci când nevoia le va cere. Nu vânează nimeni după aceste din urmă, dar nici nu poate tolera menținerea până'n infinit a unor stări atât de rușinoase, ar fi și păgubitoare de aceea învițăm și pe această cale pe toți apostolii culturii la împlinirea datoriei pentru neam și patrie și atunci se vor putea convinge pe deplin că: *dirigătorii nu sunt frică faptelor bune ci celor rele.*

Ioan Roșu
s. revizor-școlar.

Invățământul agricol în școlile primare.

Art. 23 din legea învățământului primar prevede ca școlile rurale să aibă cât mai în apropiere o grădină de cel puțin o jumătate de hectar, în care trebuie să se facă cu școlarii practica lucrărilor agricole; iar art. 64 din regulamentul de aplicare a legii arată modul în care se vor executa lucrările agricole, pentru ca școlarii să învețe procedeele cele mai bune de cultură în lucrarea pământului.

De altă parte, programa învățământului cere ca studiul științelor fizico-naturale să se predea în vederea aplicațiilor lor la agricultură.

Grădina școlară are astfel un scop îndoit. Ea e mijlocul de căpetenie, neapărat trebuincios, pentru predarea studiului st.-naturale, în special a învățământului agricol și în al doilea rând, prin practica lucrărilor agricole în ea, elevii pun în aplicare cunoștințele căpătate la studiul șt.-naturale.

Prin cunoștințele de agricultură, pe care școala primară le dă elevilor, nu e vorba de un învățământ agricol în înțelesul cel larg, adică de a-i învăța cultura specială a plantelor, care pot crește în localitate. Școala primară nu e chemată să formeze plugari de meserie. Invățământul agricol care se predă în ea, trebuie să tindă să îndrumeze pe școlari la lucrările cari țin de munca câmpului; să le insuflă plăcerea pentru muncă, în special pentru lucrarea pământului, să le împărtășească cunoștințe care le va da puțința să înțeleagă mai târziu o carte despre cultura pământului, adică îi va face capabili să se instruească singuri; să formeze din ei plugari luminați, cari să priceapă rostul lucrărilor pe cari le săvârșesc; și să dea în acelaș timp plugarului de mâine, prin câteva experiențe simple și convingătoare, câteva adevăruri cari formează temelia științei agricole; să le insuflă convingerea că lucrarea pământului e în adevăr o știință și e în interesul lor s'o cunoască.

Acesta e scopul cel mai însemnat al învățământului agricol și al lucrărilor din grădina școlară, care trebuie să fie organizată mai ales în vederea atingerii lui.

Plugarul are nevoie să cunoască câteva adevăruri pe care se întemeiază toată știința lucrării pământului. Programa de șt.-naturale dă elevului aceste cunoștințe, învățându-l cum se dezvoltă plantele, adică cum încolțesc, cum cresc și se prădesc și ce condițiuni trebuie să îndeplinească pământul în care sunt semădate.

Aceste adevăruri trebuie să se învedereze în grădina școlii prin câteva experiențe simple și ușor de realizat. Aceste experiențe se zic culturi demonstrative. Din ele trebuie să reiasă adevărurile fundamentale privitoare la materiile cari servesc plantelor de hrană și la mijloacele de a reda pământului pierderile suferite de pe urma culturilor.

Culturile demonstrative, se referă la condițiunile necesare creșterii plantelor (căldura, lumina, aerul, umezeala), puterea de încolțire și calitatea semințelor, influența adâncimii la semănat, foloasele arăturii adânci, ale prășitului, moșoritului și ale îngrășămintelor.

Prin aceste culturi demonstrative se poate preda un învățământ agricol științific, fără întinderi mari de teren. O sută, cel mult două sute de metri pătrați sunt suficienți și se pot găsi la orice școală.

În lipsa acestei întinderi, culturile în ghivece sau cutii de lemn dau aceleași rezultate.

Culturile din grădina școlii și câmpul de experiență trebuie să servească de pildă sătenilor. Săteanul e din firea sa neîncrezător. Culturile din grădina trebuie să-i dea convingerea că rezultatele obținute, nu se datoresc întâmplării — cum e înclinat s'o creadă — ci se datoresc procedeele mai sistematice, întrebuițate. Săteanul numai atunci se convinge de superioritatea sistemelor de cultură, și se hotărăște să le imite, când i-se pun înainte, rezultatele obținute prin ele și rezultatele obținute prin practicile sale învechite.

Aplicațiunile practice în grădina școlii și pe câmpul de experiență, adică culturile propriu zise de legume, zarzavaturi, cereale, pomi, etc., numai atunci pot servi de pildă, dacă au în vedere practicile locale. Învățătorii trebuie să pornească de la aceste practici, dând prin semănăturile din grădina școlară, sistemele de cultură întrebuițate de săteni.

De aceea trebuie să se pună în grădina școlii procedeele vechi de cultură, față în față cu cele noi, ca să se dea săteanului neîncrezător convingerea că deosebirea dintre rezultatele obținute printr'unul și printr'altul din sisteme nu se datorește întâmplării, ci este o urmare a superiorității unuia față de celălalt. Pentru această servesc culturile comparative.

Astfel dacă se constată că săteanul nu pune nici un preț la semănat, pe calitatea semințelor, nu-și dă seama de foloasele arăturilor adânci, ale îngrășămintelor, prășitului, moșoritului, etc., trebuie să se facă pe o întindere mică de pământ, culturi cu semințe neselectionate, vechi sau de calitate rea nedesvoltate, semădate în pământ sărac, săpat la 10—12 cm. adâncime, neîngrășat, neprășit, alături de altă întindere de pământ, semănat cu acelaș fel de sămânță de calitate bună, arat la 30—40 cm. adâncime, îngrășat, prășit, etc, la timp.

Astfel o întindere de 64 m² sau mai bine 128 m² de teren (16 metri lungime și 8 metri lățime), din partea cea mai neproductivă a grădinii e împărțită în lungime, în două parcele A și B.

Parcela A e săpată adânc la 30—40 cm.; iar B numai la 10—12 cm. Fiecare parcelă e împărțită apoi în două: I, II și I', II'.

I și I' (1, 2, 3, 4 și 1', 2', 3', 4') sunt îngrășate

cu gunoiu, câte 4—5 kgr. de metrul pătrat. Fiecare din cele patru parcele e împărțită apoi în câte patru brazde: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 și 1', 2', 3', 4', 5', 6', 7', 8'.

În 1, 2, 5, 6 și 1', 2', 5', 6' semănăm cartofi întregi; în 3, 4, 7, 8 și 3', 4', 7', 8', punem cartofi tăiași în bucăți, cu 1—2 ochi. La timp moșoroim cuiburiile din brazdele 1, 3, 5, 7 și 1', 3', 5', 7'. Celelalte brazde 2, 4, 6, 8 și 2', 4', 6', 8') rămân nemușuroite. Deci pe o singură bucată de pământ punem față în față două sisteme de cultură, ca să învederăm influența calității seminții, a adâncimii arăturii, a îngrășămintelor și a prășitului și mușuroitului asupra recoltei. În 1 avem cartofi întregi (sămânță de calitate bună) și în 1' bucăți de cartofi (sămânță de calitate inferioară) puse în condițiunile cele mai bune de cultură.

În 6' și în 8' sămânță de calitate rea, sunt în cele mai rele condițiuni de cultură. În celelalte brazde, sămânțelor bune sau rele, le lipsește una sau alta din cerințele unei bune culturi (ori arătură adâncă, ori îngrășăminte, ori o bună lucrare).

La recoltă se dovedește:

1. În toate parcelele în care s'au pus cartofi întregi, recolta e superioară; deci în condițiuni egale de cultură calitatea seminței hotărăște;

2. Îngrășămintele, adâncimea arăturii și mușuroitul sporesc mult recolta.

Când întinderea terenului de experiență e de cel puțin 300 m. p. se pot cântări recoltele și evalua producțiunea la hectar, pentru fiecare calitate de sămânță, după condițiunile în care a fost cultivată.

Pe o singură parcelă învederăm 4 adevăruri fundamentale ale agronomiei: 1. Ingrijirea la alegerea seminții; 2. Necesitatea îngrășămintelor; 3. Adâncimea arăturii; 4. Necesitatea prășitului sau mușuroitului.

Aceste culturi comparative sunt cele mai convingătoare și vor varia după localități și după practicile cari voim să le înlocuim cu altele mai bune.

Astfel pe brazdele de mai înainte, în loc de cartofi, se poate semăna porumb. În locul cartofilor întregi se vor semăna boabe de porumb luate din mijlocul ștuletelui, ajuns la deplină dezvoltare; iar în locul bucăților de cartofi, boabe luate din vârful ștulețului. Rezultatele recoltei scot în evidență acaleași adevăruri.

Asemenea culturi se pot face pe întinderi mici de pământ; sămânăturile pot fi îngrijite fără greutate; pot fi udete la timp și toate neajunsurile care se constată astăzi la cultura grădinilor școalelor rurale sunt înlăturate cu ușurință.

Numai acest fel de organizare a grădinilor școlare ating scopul educativ al învățământului agricol și conduc la ținta ce o urmărim prin el; formarea de cultivatori luminași, cari să-și dea seama de ce fac anumite lucrări într'un fel și nu într'alt fel.

Adevăratul învățământ agricol în școala primară trebuie să constea în primul rând din culturi demonstrative și comparative și numai pe al doilea plan vor

rămâne culturile de legume, zarzavaturi, cereale, pomi viță, plante de nutreț, făcute în restul grădinii, când ea are întindere mai mare de 120—150 metri, mai mult cu scopul de a confirma adevărurile învederate prin culturile comparative.

Pentru aceste motive se pune în vedere executarea cerințelor programei, practicând în fiecare școală, culturile demonstrative și comparative în grădina școlii sau în ghivece, cutii de lemn, etc.

Grădina școlară.

Cele mai multe școale au în apropierea lor întinderi suficiente de terenuri, spre a cultiva pe ele legume, zarzavaturi, pomi roditori, vița de vie și a întocmi o mică pepinieră de pomi, răsadniță, etc., după regiunea în care e situată școala.

Învățătorul e dator să utilizeze terenul de cultură în modul cel mai rațional, ca să cultive plantele cele mai variate, care pot reuși în localitate și să nu lase nici o parte din el neutilizată.

Art. 64 din regulamentul de aplicare a legii precizează culturile care se vor face în grădina școlară. Lucrările practice vor consta mai mult din cultura legumelor, a zarzavaturilor, din cultura pomilor roditori, a viții. Școalele din apropierea orașelor vor introduce cultura legumelor timpurii, care e foarte bănoasă, prin ajutorul răsadnițelor calde.

Fiecărui fel de cultură trebuie să i-se dea o anumită întindere, în raport cu suprafața grădinii.

Un teren de 1/2 ha. trebuie să fie împărțit în 4 parcele egale.

Fiecare parcelă e împărțită și se întrebuințează astfel;

1. Parcela A. în întindere de 1100 mp. e un mic câmp de experiență care servește la replantarea podgoriilor țării, cu viță americană și cuprinde:

a) Via americană pentru producțiunea portaltoilor	500 mp.
b) Via altoită producătoare de altoi și de struguri	400 mp.
c) O mică pepinieră pentru mustățirea vițelor	200 mp.
Total 1100 mp.	

2. Parcela B tot de 1100 mp. e livada de pomi roditori;

3. Parcela C cuprinde:

a) răsadnița caldă pentru culturi timpurii, răsaduri, etc.	200 mp.
b) școala de semănat semințe de pomi	100 mp.
c) școala provizorie	100 mp.
d) școala de altoit	300 mp.
e) Plante de nutreț: lucernă, măzărliche, sfecle, meiu, etc.	400 mp.

4. Parcela D, destinată grădinii de zarzavat.

În pământurile cari dispun de apă, se cultivă mai mult legume, ca: varză, ardelu, ceapă, castraveți, morcovi, etc. Când grădina nu dispune de apă, se cultivă legumele cari cresc fără a fi udete, ca: fasole,

bob, mazăre, cartofi, usturoiu, ridichi, etc. Suprafața e tot de 1100 mp. Restul de 600 mp. e ocupat de cele două drumuri principale. Pe marginea lor se plantează vița pe sârmă, meri, peri, persici în espalieri sau alți pomi cu coroana mică. Între pomi se sădesc tufe de agriși, coacăzi, smeură, etc.

De jur împrejurul grădinii se vor planta duzi și între ei gard viu. Pe marginea parcelelor, floarea soarelui va da grădinii o înfățișare frumoasă.

Planul de cultură de mai sus e întocmit pentru regiunea de podgorii și de șes.

Pentru celelalte regiuni planul de cultură se va schimba, introducându-se plante potrivite fiecăreia. La munte se vor planta copaci de pădure, din care elevii vor lua și sădi la serbarea pomilor, ori toamna, dealungul drumurilor și șoselelor, ori pe coastele impropriei altor culturi. La câmp, veți da precădere plantelor de cultură mare, îndeletnicindu-vă cu introduceri de noi varietăți, cu încercări de culturi mai bine lucrate sau îngrășate, în locul viței din parcela A.

Planului tip îi puteți aduce și alte modificări după împrejurările locale, cultivând răchită, cânepă, in, sfeclă, etc. Culturile vor fi apoi completate prin câțiva stupi.

Elevii mai mari vor avea câte o brazdă în seamă lor, ca să o îngrijască. Din răsaduri, pomișori și viță altoită li se va da spre a răsădi acasă.

Elevii întrebuințați în cultura grădinii vor fi obligați să-și planteze, după modelul dela școală, o mică porțiune de teren din curtea părintească, iar învățătorii vor controla în ce mod îngrijește fiecare de brazda sa din grădina părintească.

Când anumite lucrări cer să fie executate fără întârziere și orele după clasă nu sunt suficiente pentru terminarea lor, se pot suspenda lecțiile până la maximum 3 zile într-o lună, după timpul reclamat de lucrările cari nu pot suferi amânare. De fiecare suspendare se va înștiința însă revizorul școlar și autoritatea comunală (art. 69 din regulament), cu obligația de a completa în orele practică agricolă prevăzute în orar, lecțiile ce urmau să se țină în zilele în cari s'au suspendat cursurile.

Orele de practică în grădina școlii vor fi notate în registrul de prezență.

Pentru sădirea livadei e destul să vă procurați câteva soiuri alese de pomi roditori. D-voastră înșivă va trebui să vă prăsiți pomii pentru completarea livadei. Când mâncați o poamă, nu aruncați sămburii sau semințele; strângeți-l Azi câțiva, mâine câțiva, adunați cantitatea care vă trebuie pentru semănat. Îngropați-i toamna în pământ, în școala de semănat, sau îi puneți la stratificare și în chipul acesta va prăsiți singuri pomii; altoiți-i în școala de altoit și-i veți prețui mai mult, fiindcă sunt produși prin ostenele Dv. înșivă.

Câmpul de experiență.

Pentru aplicarea învățământului practic agricol școlile au fost înzestrate prin legea din Martie 1908

cu 2 1/2—3 1/2 hectare teren de cultură în câmp, cu obligația pentru învățători de a-l cultiva cu elevii mai mari. Legea prevede ca venitul provenit din cultivarea acestui teren de experiență să aparțină învățătorului care e însărcinat cu conducerea lucrărilor practice de pe el și cu predarea cunoștințelor de învățământ agricol, cu obligația de a pune în practică toate cunoștințele utile privitoare la învățământul agricol.

Dacă legiuitorul a dat învățătorului venitul întreg al terenului de cultură din câmp, el i-a impus obligațiunea de a da acestui teren o întrebuințare mai rațională, și sătenilor o pildă de folosire mai rentabilă. De aceea art. 65 din regulament împune învățătorului care îl cultivă să folosească arăturile adânci și dese, îngrășămintele, semințe de calitate cea mai bună, rotațiunea semănăturilor și toate mijloacele recomandate de știința agricolă, ca să sporească puterea de rodire a terenului și să asigure reușita culturilor. De asemenea va cultiva cel puțin un sfert de hectar cu plante de nutreț artificial.

Pentru aceste motive, art. 40, lit. a No. 2 al V și VI din regulamentul pentru aplicarea legii de organizare a comitetelor școlare vă obligă să hotărâți împreună cu comitetul școlar, felul de cultură și experiență pe terenul din câmp, cu sancțiunea că dacă nu vă veți conforma legii și hotărârii comitetului, veți fi obligat să plătiți arendă după normele de arendare ale celorlalte terenuri, proprietate a școlii.

Înainte de orice lucrare, veți face schița locului și împărțirea lui în tarlale, pentru o rotație de patru ani a semănăturilor. Apoi veți cerceta solul și subsolul. Dacă subsolul e la adâncime mai mare de 30 cm. veți ara solul parcelei pentru prășitoare până la 20-25 cm. adâncime. Lucrarea se face toamna cu 2 pluguri unul după altul, în aceeaș brazdă sau cu plugul pentru arătură adâncă.

Când solul e subțire, ori vă temeți a aduce pământ viu la suprafață, adânciți arătura până la subsol, cu un plug fără cormană, care merge în aceeaș brazdă în urma unui plug obișnuit.

Și într'un caz ca și în altul, îngrășați locul, împrăștiind înainte sau după arătură 20—30 care de gunoii pe jumătate putred, pe fiecare pogon. Gunoiul împrăștiat după arătură, rămâne neîngropat până în primăvară.

Împreună cu comitetul școlar veți hotărî plantele de cultivat, lucrările de cultură, și modul cum veți face acele lucrări, adică metodele de cultură, (de ex. semănatul e o lucrare; semănatul prin împrăștiere și semănatul în rânduri sunt metode de cultură).

Dacă D-v. nu dispuneți de vite și unelte de plugărie cu care să puteți săvârși lucrările, puteți să vă întovărășiți cu un sătean, bun gospodar, cu care să cultivați terenul în asociație, — după indicațiile dv. și planul de cultură stabilit cu comitetul școlar. Săteanul se va obliga înscris să execute lucrările

intocmai înțelegerii ce veți stabili între ei și dv. împreună cu comitetul școlar.

Schița terenului cu împărțirea lui în tarlate, planul de cultură, adică specificarea plantelor, cu suprafața ce va ocupa fiecare, lucrările de executat și condițiile de întovărășire, în cazul când cultivați terenul în asociație cu un sătean, se vor păstra în arhiva comitetului școlar.

Terenul de experiență se va cultiva de regulă după sistemul alternării semănăturilor, cu rotație de 4 ani.

Dacă veți găsi cu cale să cultivați lucernă sau trifoiu, într-una din cele 4 parcele, aceste plante vor intra în asolament numai pe $\frac{1}{2}$ din parcela nutrețurilor; cealaltă jumătate va fi semănată cu nutrețuri anuale: borceag, mături, porumb de nutreț, meiu de coșit.

Dacă stabiliți ca întreaga parcelă a nutrețurilor să fie semănată numai cu lucernă sau trifoiu, atunci veți scoate aceste plante din asolament, împărțind restul terenului în 4 parcele, cari se pot cultiva după asolamentul următor:

Anul I. Prășitoare: porumb, fasole, cartofi, sfeclă, linte.

Anul II. Cereale de primăvară: orz, ovăz.

Anul III. În câneapă, mazăre, mac, etc., sau jum. trifoi roșu și jum. porumb de nutreț.

Anul IV. Cereale de toamnă: grâu, seară.

Elevii vor lua parte la lucrări, după puterile lor și numai în orele de practică agricolă, cu dreptul pentru dv. de a uza de art. 69 din regulament.

Ei vor cerceta cu deamănăntul uneltele agricole și modul cum funcționează plugul, grapa, tăvălugul, lucrările cari se fac cu ele; semănatul, prășila, moșoroitul, plivitul și rostul acestor lucrări; vor culege plante bune de leac, plante prășitoare, etc. În clasă vor fi puși să facă dări de seamă scurte, dar deslușite însoțite de mici desemnuri schițate.

În toate lucrările acestea, elevul trebuie să vadă aplicațiunea cunoștințelor agricole ce i s'au dat în clasă în grădina școlii, prin culturile comparative și demonstrative.

La recoltă veți întocmi împreună cu elevii un mic bilanț al veniturilor și cheltuelilor.

La cheltueli se vor trece lucrările cu paștele și cu vitele plătite în bani, costul semințelor, îngrășămintelor, etc., arenda eventuală, diferite cheltueli mici.

La venituri se vor trece: încasările din vânzarea unor produse, prețul produselor oprite spre a fi consumate în gospodărie, prețul produselor de sămânță, etc., câștigul curat.

Rezultatele bătute de câmpul de experiență trebuie să fie totdeauna superioare rezultatelor pe care le obțin sătenii prin practicile lor învechite, fiindcă numai astfel, ei se pot hotărî să părăsească rătina lor, pentru

ca să primească practică nouă. Plugarul cere dovezi care să nu-i lase nici o îndoială. Condiția cea dintâi este o reușită perfectă și folos bănesc mult mai mare de cât acela ce-l obține prin procedeele sale de cultură.

Dar cu acestea, n'ați făcut tot ce se poate face pentru învățământul agricol. În serviciul acestui învățământ trebuie să puneți toate obiectele de studiu, chiar acelea cari par depărtate sau streine de el. Astfel veți da o deosebită atenție lecturilor din cartea de cetire care se referă la lucrarea câmpului, la vieța simplă și tihnită a plugarului dela țară, din punct de vedere al frumuseții, al foloaselor reale, al neatârării și sănătății, față de vieța nesigură a meșteșugarilor dela oraș. Subiectele de compuneri vor fi luate din îndelungătura țărănească; chiar problemele de aritmetică vor fi luate din cercul lor de viață și se vor referi la trebuințele vieții dela țară. Elevii se vor deprinde să facă măsurări de terenuri, calculări de terenuri, calculări de suprafețe, bugete de venituri și cheltuelile unui plugar, etc. Toate acestea vor trezi în copii plăcerea pentru meseria de plugar; îi vor face să prețuiască cinstea legată de ea, le vor insufla dragostea de câmp și de vieța câmpenească. Numai astfel veți forma plugari luminați, cari își dau seama de rostul lucrărilor pe care le reclamă munca câmpului.

PARTEA OFICIALĂ.

Nr. 878—923.

Circular

către toți învățătorii dela școlile de toate categoriile din Județul Bihor.

În baza ordinului Nr. 1374—923 al Direcțiunii Regionale se comunică în copie ord. Min. Instr. Dir. Gen. din Cluj cu Nr. 6737—923 spre știre și strictă conformare:

„În legătură cu ordinele noastre circulare Nrii 1000 și 4000 din anul 1923 privitoare la Sădirea Pomilor și Serbarea Arborilor și a Păsărilor credem foarte nimerit a eterniza și lega mărțelul act al încoronării primului Rege al tuturor Românilor și de un act școlar de o deosebită însemnătate pedagogică și națională.

Acest act ar fi cu prilejul Sădirii Pomilor ori Serbarea Arborilor și a Păsărilor, din primăvara curentă ca următoare anului încoronării sădirea unui arbore al încoronării, în locul cel mai potrivit din localitate. Întrucât poziția geografică și climaterică a locului este potrivită pentru aceasta să fie un Stejar.

Sădirea va fi urmată de toți elevii și învățătorii școlii luând caracterul unui act festiv. Apărarea și îngrijirea viitoare a arborelui încoronării, cade în sarcina învățătorilor împreună cu primăria comunală.

Despre îndeplinirea acestui act fiecare școală va raporta revizoratului școlar în legătură cu raportul Serbarii Arborilor și a păsărilor din fiecare an."

II.

Nr. 863—923.

Circular

către toți învățătorii din județul Bihor.

Înainte de Războiul pentru înțregirea neamului, Casa Școalelor a venit în sprijinul învățătorilor, cari doriu să și întocmească sau completeze gospodăriile, acordându-le împrumuturi fără dobândă și pe termene lungi, cu obligația de a le restitui în rate lunare.

În bugetul ex. în curs s'a prevăzut din nou un fond pentru acordarea de noi împrumuturi pentru gospodării, Casa Școalelor va acorda din el mici împrumuturi până la maximum 2500 lei, care se va restitui cu procent de 5%, în rate lunare și în termeni de 2 ani. Împrumutul se acordă numai cu obligația pentru învățător, de a face începutul satului și să completeze gospodăria, prin clădirea unui grajd, coșar șoproș, întocmirea unei ștupine, procurarea de unelte agricole, plug, grapa, boronă, mașină de bătut porumbul, de tocat steclă sau nutreț, de pregătire unt, brânzetuși, clocoțoare artificiale, pentru cumpărarea unei vaci, etc. pentru ca învățătorul să se lege de sat și să servească de pildă sătenilor prin întocmirea gospodăriei sale, iar prin pilda sa să devină în sat un element de progres economic.

După întrebunțarea sumei, învățătorul împrumutat va înainta Casei Școalelor o dovadă de la Comitetul școlar prin care se va constata că a folosit suma în scopul pentru care a împrumutat-o. Învățătorii cari solicită împrumutul vor înainta cerere prin revizorat, care își va da avizul.

În cerere își vor arăta scopul pentru care solicită împrumutul, de câți ani funcționează în localitate, dacă au casă proprie sau dotată, sau locuiesc în locuința pentru diriginte, ce gospodărie și pământ de cultură și grădiniță posedă. Ei vor face declarații că consimt să li se rețină din salariu rata lunară pentru restituirea împrumutului în termenul de 25 luni și în cazul când nu vor întrebunța suma spre a face începutul sau a și completa gospodăria, vor restitui împrumutul în termen de 6 luni cu procentul legal.

III.

Nr. 643—923.

Circular

tuturor învățătorilor de la școlile primare din județul Bihor.

Ordinul Nr. 50685—922 al Ministerului de finanțe Direcțiunea pensiunilor vi se comunică pentru luare la cunoștință și conșo mare.

Prin ordinul Nr. 29453—922 s'au dat instrucțiuni ca acelor pensionari cari din nou au intrat în funcțiuni publice, să nu li se mai plătească pensiunile

intrucât legea nu admite primirea și a pensiunii și a salariului în acelaș timp.

În învățământ însă din pricina lipsei de învățatori sunt încredințați pe timp cu desăvârșire temporal — unii penzionari foști în învățământ cu facerea cursurilor, în deosebi la școlile rurale.

Acestor li se dă o plată pentru zilele servite sub forma de dîrnă și fără caracter de continuitate permanentă ci întâmplător deci temporal.

Aceasta nu intră în vederile ordinului citat ci ca atare li se va plăti pensia, deci primesc dîrnă pe timpul cât funcționează ca suplimentori întâmplători.

IV.

Nr. 894—923.

Circular

către toți învățătorii din județul Bihor.

În conformitate cu dispozițiunile Legii și statutelor societății Mormintele Eroilor căzuți în război, s'au constituit aproape în fiecare județ comitete, având de scop îngrijirea și eternizarea memoriei celor ce și-au jertfit viața pentru Patrie.

Opera aceasta în parte a reușit, însă se constată că unii membrii ai corpului didactic atât la orașe cât și la sate lipsesc spre a da concursul lor prețios moral și material comitetelor.

Pentru atingerea scopului țererei acestor societăți fiind și odatorie patriotică spre a cinsti memoria eroilor căzuți în război se pune în vedere tuturor învățătorilor și institutorilor din județ ca să dea tot concursul societății Mormintele Eroilor și să ia chiar parte activă în comitetul de conducere atunci când sunt chemați.

V.

Nr. 862—923.

Circular

către toți învățătorii din județul Bihor.

Pentru cultura sătenilor și muncitorilor de la orașe Fundația Culturală „Principele Carol” întemeiată și condusă de A. S. R. Moștenitorul Tronului României a luat asupra și publicarea revistei populare „Albina” scrisă la 1897 de răposatul Spiru Haret.

E o datorie de conștiință pentru factorii culturali ai țării să o sprijine și să o răspândească pretutindeni.

Cum această revistă este cea mai acomodată pentru țărânilmea noastră, se va abona în sarcina bibliotecii școlare pentru fiecare școală.

Adresa: „Albina” București, Fundația „Principele Carol”.

VI.

Circular

către toți învățătorii din județul Bihor.

Pe lângă fiecare școală rurală se poate găsi o bucată, oricât de mică de pământ pe care se poate

intocmi o grădină școlară, pentru ca școlarii să-și pună în aplicare cunoștințele căpătate la studiul șt. naturale și al învățământului agricol și să învețe procedeele cele mai bune de cultură în lucrarea pământului.

Spre a face grădina școlară mijlocul de căpătenie neapărat trebuincios pentru predarea studiului șt. naturale și în special al învățământului agricol, Casa Școalelor și a Culturii poporului a decis să numească în fiecare județ un învățător agricol, însărcinat să supravegheze și să îndrumeze pe învățători la cultura sistematică a grădinei școlare.

Va supraveghea ca învățătorii să facă pe o bucată mică de pământ de 100—150 mp. câteva culturi comparative, spre a învederea foloasele arăturilor adânci ale gunolului (îngrășămintelor) ale semințelor de bună calitate, etc. cultivând față în față, brazde săpate adânc, îngrășate sau semănate cu semințe selecționate, cu alte brazde se poate în față, la 10—12 cm., neîngrășate și cu semințe de calitate rea, ne dezvoltate sau vechi, semănate în pământ sărac.

Restul terenului din grădină va fi cultivat cu legume, zarzavaturi, pomi, viță ect. astfel ca școlarii să vadă în felul de cultură, aplicarea cunoștințelor agricole ce li se dau în școală.

Dacă școala are câmp de experiență, învățătorul agricol va controla dacă e cultivat de învățător cu elevii, după instrucțiunile Casei Școalelor și după planul de cultură stabilit în înțelegere cu comitetul școlar.

Învățătorul agricol va provoca pe învățătorii să facă excursiuni spre a da elevilor prilejul să și completeze cunoștințele agricole observând cum se execută pe câmp diferitele lucrări agricole: aratul, grăpatul moșoroiului, etc. Școlarii vor fi îndemnați să prindă insecte folositoare și vătămătoare și să facă colecțiuni, să culeagă plante medicinale, otrăvitoare, de nutreț, vătămătoare semănăturilor etc. și să facă ierbare. Învățătorii vor face începutul unui muzeu agricol, care va cuprinde: 1. un ierbar cu cereale: spice, grăunte, pale, făină, plante alimentare; sulfat de cupru, etc. plante de nutreț artificiale și fănețe naturale, plante industriale, medicinale, veninoase, atc (rădăcină tulpină cu tălere transversală și longitudinală, scoarțe, frunze, fructe etc.) Colecțiuni de insecte, diferite feluri de pământ, argilă (lut) nisip, var etc. câteva unelte agricole în miniatură pe care le vor lucra școlarii înșiși.

În Iulie și August se vor face altoiri în ochiu adoimitt.

Casa Școalelor va răsplăti activitatea învățătorilor cari se vor distinge prin cultura grădinilor școlare, acordându-le în luna Octombrie premii în unelte de grădinarit.

În legătură cu acest ordin în altă parte a revistei publicăm și instrucțiuni detaliate pentru executarea lui.

E superflu să mai atragem atențiunea învățătorilor noștri asupra faptului, că un învățământ agricol temeinic și sistematic cât e de necesar mai ales în județul nostru, unde poporul numai economie rațională nu face. Fie pământul cât de puțin, dacă se lucrează rațional el aduce roduri bogate.

Iată pentru ce așteptăm în special dela învățătorii rurali ca să îmbrățișeze această chestiune: cu toată ambiția ce le impune titlul de „luminători ai satelor.“

VII.

Nr. 881—923.

Circular

către toți învățătorii dela școlile de toate categoriile din județul Bihor.

În baza ordinului Nr. 8592—923 VIII al Directoratului general al Instrucțiunii respective 261871/923 al Ministerului finanțelor se aduce la cunoștință că situația funcționarilor de orice fel din teritoriile alipite, în ce privește drepturile la pensune, se va stabili prin lege. Până atunci s'a admis ca funcționarilor din Ardeal și Bucovina în cari intră și învățătorii și profesorii, ale căror cereri de înscriere la pensune au rămas nelichidate dela Aprilie 1922 să li se dea un avans provizoriu în contul pensunii. Potrivit dispozițiilor luate, acest avans se va da deocamdată nu mai următoarelor categorii: 1. Învățătorilor și profesorilor, cari au servit atât sub autoritățile austro-ungare, cât și sub cele române dar cari au fost puși în retragere din oficiu de către autoritățile române sau au dimisionat pentru limite de vârstă și maximum de ani de serviciu, ori pentru infirmități. 2. Urmășilor de pensionari ale căror drepturi de pensune au fost stabilite de autoritățile române. Cererile și actele pentru înscrierea la pensie prin Revizoratul școlar trebuiesc înaintate Directoratului finanțelor din Cluj, care are ordin a le verifica dacă sunt complete și în urmă a le înainta Ministerului finanțelor pentru a se stabili și lichida avansul. În baza ordinului Nr. 209.962 din 15 Decembrie 1922 toți funcționarii, deci și învățătorii și profesorii, cari ar urma să ceară regularea drepturilor la pensune sunt menținuți în serviciu până la noua dispozițiune.

VIII.

306—1923.

Circular

către toți învățătorii din județul Bihor.

Oficiul național de Educație fizică luându-și sarcina de a îndruma pe cale științifică regenerarea poporului nostru precum și pregătirea sa în scopul de a sprijini mai mult apărarea țării și de a înlesni reducerea termenului de serviciu militar a decis a face să apară un organ oficial un „Buletin al Educației Fizice“ care va apare lunar în două ediții: prima ediție științifică adresată păturei culte dela orașe și a

doă va fi o ediție de popularizare pusă la îndemâna populației din comunele rurale. Având în vedere scopul ce se urmărește cu această publicație se recomandă membrilor corpului didactic, comitetului școlar și elevilor școlii spre abonare.

IX.

Nr. 307—1923.

Circular

către toți învățătorii din județul Bihor.

Comitetul pentru ridicarea monumentului „Eroilor Sanitari” căzuți pe câmpul de luptă în războiul pentru întregirea neamului a emis pentru sporirea acestui fond un număr de etichete reprezentând pe M. S. Regina făcând lectura unui rănit. Ministerul recomandă călduros aceste etichete pentru a fi vândute elevilor școlii ce dirigeți. Costul unei etichete este de un leu. Pentru orice comenzi vă veți adresa comitetului în București Strada Isvor Nr. 14.

X.

Nr. 483—1923.

Circular

către toate direcțiile școlilor primare și de ucenici din județul Bihor.

Ministerul finanțelor cu ordinul Nr. 245513—923 a aprobat ca reprezentațiile de cinematograful cu subiect educativ științific să fie taxate cu impozitul redus la 10% dacă întrunesc strict următoarele condiții:

a) Spectacolele să fie organizate de însuși Comitetul școlar, sau direcțiunea școlii, care solicită reducerea, cu filme și aparate proprii sau în locațiune.

b) Reprezentațiunile nu pot avea loc decât în localurile de școală.

c) Nu poate lua parte la spectacole decât corpul didactic, elevii școlii și părinții lor.

d) Beneficiile ce s'ar realiza urmează a fi întrebuintate în folosul școlii.

În orice caz nu se vor acorda reduceri de taxe permanente, ci cel mult pentru spectacole pe lună și numai pe un timp limitat.

În consecință urmează ca școlile cari vor reprezenta filmul educativ, se facă cerere Ministerului de Finanțe, Direcția Contribuțiilor fondului comercial, care în urma constatărilor ce va face, dispune cele de cuviință.

XI.

Nr. 915—1923.

Circular

către toți învățătorii din județ.

Inspectoratul Lichidator din Cluj cu ordinul Nr. 27851—1923 VI. de comunica, că prezentându-se Ministerului instrucțiunii tabloul învățătorilor, cari au luat parte la conferințele din toamna anului trecut, s'a decis, că diurnele pentru aceste conferințe, din lipsa de fonduri nu se poate aproba.

Revizor școlar.

INFORMAȚIUNI.

Pentru cultura Noștrilor. Cine nu cunoaște, pe acești falnici români, urmași ai legionarilor lui Avram Iancu, dela care a pornit schintela libertății noastre, care schintele nu s'a mai sîns, ci s'a aprins tot mai mult prefăcându-se în flacăra unirii tuturor românilor? Cine nu cunoaște multele și grelele neajunsuri cu cari luptă și azi moșii noștri, neajunsuri provenite din nefericita situație geografică a lor, cu pământ neroditor și cu păduri seculare, de cari nu aveau voie să se atingă, fiindcă sunt „săraci în țară bogată.”

Pentru ridicarea culturală a lor *al Dr. Lazar Chirilă* directorul învățământului primar și normal din Ardeal, însuși fiu al acestor falnici români, a luat frumoasa inițiativă de a le ridica o școală medie în Baia de Arleş.

Nu se putea mai potrivit, decât că această școală să poarte numele și să servească monument înflăcăratului moș, regretatul Dr. Petru Span, fost profesor la școala normală din Sibiu, din apostolia căruia s'a adăpat atâta învățători, cari azi se bucură de libertatea provenită și propagată de vestitul pedagog român.

Cu numărul trecut al revistei am trimis fiecăru învățător câte o listă de subscripție în scopul de a colecția pentru ridicarea cu un ceas mai degrabă a acestui institut.

Nu tragem la indoială că fiecare învățător își va ține de datorință să colecteze cât de mult în acest frumos scop arătând prin aceasta și recunoștința și devotamentul pentru inițiatorul colectei, pentru serviciile nepretuite ce a adus școlii și învățătorului român în tot timpul de când e pus în fruntea învățământului primar din Ardeal.

Sumele colectate se vor trimite prin mandat postal băncii Marmarosch Blank sucursala Oradla mare în cont B. al Revizoratului școlar, iar listele se vor trimite Revizoratului școlar cel mult până la 1 Iunie anunțând și suma depusă.

Decoratie. M. S. Regele a binevoint a acorda harnicului învățător Vasile Sala din Șuștiu medelja „Răs-plata munci”.

S'o porți sănătos și mulți ani bade Tîllică.

Abonamentele tot nu încurg așa cum am așteptat, după toate insistențele noastre, către colegi, pentru cari scoatem revista aceasta, dovedită ca absolut necesară. Repetăm rugămintea noastră de e ni se trimite abonamentele, pentruca să putem face față cheltuielilor mari împreunate cu editarea.

Sporirea lefurilor. Scumpetea devenită insuportabilă a făcut aproape imposibilă existența funcționarilor. Guvernul a văzut aceasta și pentru îmbunătățirea lefurilor a luat în buget suma de Lei 500 milioane. Pentru repartizarea acestei sume s'a înstituit o comi-

siune de experți, care a și stabilit cvotele de sporuri pentru diferitele categorii de lefuri.

Și vorba aia, pe vota tuturor nici Dzeu nu poate face, în jurul acestei staveriri s'au iscat nemulțumiri și în special în corpul didactic de toate categoriile, care se vede scurtat în nouile sporuri.

Nu cunoaștem oficial cvota stabilită pentru învățători, deci nu ne putem pronunța. Putem însă să spunem principiar, că în o țară, unde corpul didactic a fost considerat de cea mai importantă clasă de funcționari, acum, când dela aceștia se așteaptă o muncă îndoită pentru ridicarea culturală și economică a poporului nu credem, zic, că acest corp să fie scurtat.

În această credință ne întărește și repetatele declarațiuni ale dlui ministru Dr. C. Angheliescu, care luptă din toate puterile și cu întreaga autoritate pentru ridicarea învățătorei.

Tocmai pentru aceasta sfătuim și rugăm pe învățătorii noștri, ca să rămână, calmi față cu toate versiunile ce le vor auzi și să aștepte liniștiți dispozițiile ce vor urma, cari — suntem convinși — numai favorabile pot să fie.

Iar guvernului îl aducem aminte de proverbul latin: „Bis dat qui cito dat”.

O faptă frumoasă. Dl. dr. Aurel Lazar fruntașul român din județul Bihor asistând la o serbare școlară din comuna Ursad, a dăruit mai multe cărți pentru bibliotecă iar pentru premierea elevilor buni la finea anului a dăruit suma de Lei 600.

Comitetul școlar îl aduce vii mulțumiri pe această safe.

Cărturarilor noștri pot să ia exemplu dela dl. dr. Lazar, pentru că așa trebuie să-și înțeleagă fiecare rostul în mijlocul unui popor setos de cultură.

CARTI ȘI REVISTE.

Școala Nr. 3—4 Cernăuți 15 Martie.

Duminecă poporului, foaie pentru popor sub direcția dlui profesor S. Mehedinti.

Făclia, Nr. 5. Caracal, Martie 1923, publicații corpul didactic din Romanși.

Năzuința, Nr. 2—3, Februarie—Martie 1923, reviste asociației corpul didactic din județul Arad
Revista Moldovei, anul II. Nr. 11—12, Martie—Aprile 1913, Botașani.

Școala Bănățeană No. 7. Aprile 1923 Caransebeș.

Morala Iudaismului de Dr. I. I. Niemirowod,

Timpul revistă pentru propagandă națională, Nr. 5, 15 Aprile 1923 Cluj.

A apărut în editura „Cartea Românească”:

Bunica de Bojena Niemțova Tradusă de Dr. Urban Iarnik. Prețul lei 30.

Gizant respons: P. Coroiu.

Pasteur Vlața, Sufletul și Opera lui de profesor Dr. G. Marinescu. Prețul lei 20.

Poveștiri adevărate de Matilda Poni. Prețul lei 12.
Plicul (Comedie în 3 acte) de Liviu Rebreanu. Prețul lei 18.

Biblioteca Minerva No. 192 Elogiul Frumuseții de G. T. Niculescu-Varone. Prețul lei 3.

Pagini Alese No. 125—126 Kir Ianulea de I. L. Caragiale. Prețul lei 2.

Pagini Alese N-rele 123—124 Nuvele de Ion Slavici. Prețul lei 2.

Pagini Alese N-rele 121—122 Poezii Alex. Macedonski. Prețul lei 2.

Zănele din Valea Cerbului Povești pentru copii de Nestor V. A. Ureche. Prețul lei 25.

Din Goana Vieții de A. Vlahuța. Prețul lei 25.

Cunoștințe folositoare Seria C. N-rul 8. Spre Polul Sudic de Profesor I. Simionescu. Prețul lei 2.

Biblioteca agricolă populară No. 7 Ce este vița de vie de I. C. Teodorescu Inspector viticol. Prețul lei 4.

Biblioteca agricolă populară No. 8 Cultivați Legume de D. I. Ștefănescu Inspector gl. horticol. Prețul lei 4.

Biblioteca agricolă populară N. 9 Cum se cultivă lucerna de A. D. Carabella Inginer agricol. Prețul lei 4.

Biblioteca Minerva No. 212 Cartea Inimei de G. Niculescu — Varone. Prețul lei 3.

Orfana, teatru popular de Serafim Ionescu. Prețul lei 6.

Clacă și Robot de Mihail Lungeanu. Prețul lei 25.
Ștefan Vodă, Teatru popular de Serafim Ionescu. Prețul lei 5.

Casa Școalelor Depozit General la „Cartea Românească” Răsul apei (Poezii) de G. Talaz. Prețul lei 14.

Ispravă, piesă în două acte de Serafim Ionescu. Prețul lei 5.

Pagini Alese N-rele 127—128 Poezii de Maria Cunțan. Prețul lei 2.

Pagini Alese N-rele 129—130 Budulea Taichii de Ioan Slavici. Prețul lei 2.

Cunoștințe Folositoare Seria C. No. 10, Viața în adâncul mărilor de C. Motăș. Prețul lei 2.

De vânzarea la principalele librării din țară.

Cuprinsul.

Istoria școalelor din Bihor	Gh. Tulbure.
Cele două vieți	George Bota.
Administrația Școlară și promovarea elevilor	Ioan Roșu.
Învățământul agricol în școlile primare.	* * *
Partea oficială	* * *
Informațiuni.	* * *
Cărți și reviste	* * *